

Kjære representantskap, gode tillitsvalgte

Det er godt å endelig se dere! Ansikt til ansikt og ikke på en skjerm.

Det er godt å stå på en talerstol igjen! Det har ikke skjedd så mange ganger de siste to årene.

Det er faktisk to år siden forrige representantskapsmøte i denne salen. Lite visste vi da om hva som lå foran oss.

Den gang var det Hans-Christian som sto her og ga stafettpinnen videre til Jørn.

Som han tok videre i et historisk oppgjør hvor forbundet knapt rakk å gjøre seg ferdig med kravoverleveringen før oppgjøret ble utsatt til august.

Aldri tidligere har vi utsatt et tariffoppgjør – og jeg håper for guds skyld ikke at vi trenger å gjøre det igjen.

Siden den gang har vi nesten bare sett hverandre på en skjerm. Mange av oss ryddet kontoret og tok plass ved kjøkkenbordet.

Mens andre igjen fikk smake pandemiens pris – ledighet og frykt for å bli smittet på jobb.

Vi har fått nye uttrykk inn i språket. Hvem var det – i februar 2020 – som hadde skjønt uttrykket «er det en gammel hånd». Eller «du er muta»?

Hvem var det som hadde et forhold til ord og uttrykk som «kohort» og «fast anviste plasser» eller visste hvem Espen Nakstad var?

Det har vært to krevende år, og jeg må innrømme at det har vært perioder der jeg har vært bekymret.

Jeg har vært bekymret på vegne av fellesskapet og samholdet. Når vi har måtte isolere oss i hver vår husstand.

I den perioden vi måtte telle antall nærkontakter.

Jeg har vært bekymret for familiene. For barna. For ledighet som rammet, ikke bare den enkelte, men fellesskapet.

Vi er en bevegelse som er bygget på fellesskap. På møtet mellom folk. Ute på arbeidsplassen. I kantina, på klubbkontoret, ved kaffemaskinen.

For hva skjer egentlig med fellesskapet når folk ikke kan treffes.

Samtidig har jeg sett hvordan folk likevel har søkt til fellesskapet vårt.

Nye medlemmer har strømmet til LO under koronapandemien. I løpet av de to siste årene kan LOs forbund vise til en netto vekst på nesten 30 000 medlemmer.

Totalt har LOs forbund nå til sammen 978 338 medlemmer. Nesten en million nordmenn som er sterke sammen.

Det viser seg at folk søker trygghet i urolige tider og den tryggheten finner de i fagbevegelsen.

Og kanskje ser folk at det er nettopp fellesskapet og samholdet som gjør at vi kommer oss gjennom kriser.

Pandemien har vært tøff, men den har også gitt oss lærdom som vi tar med oss videre.

Det siste halvåret har gitt oss en sterk vekst i sysselsettingen. Samtidig har inkluderingen av mange som har stått utenfor arbeidslivet har skutt fart. Det har gitt oss svar på noen viktige politiske spørsmål.

For det første at gode inntektssikringsordninger ikke hindrer sysselsetting, men holder tvert om folk nær arbeidslivet.

Og for det andre at arbeidsinnvandringen uten tilstrekkelig kamp mot sosial dumping har fortrenget annen arbeidskraft.

For å ta det første først:

Gjennom pandemien har vi sett verdien av at arbeidsfolk er sikret en inntekt, selv om jobben faller bort.

- Permitteringsordningen sikret at folk ble holdt nær arbeidslivet
- Mer dagpenger sikret ledige økte inntekter
- Sykelønna sikret inntekten selv om man ble syk

Dette har vært viktige redskap under krisen.

Og i motsetning til hva mange på høyresiden har sagt, at ordningene låser folk inne i passivitet, så har ikke inntektssikringsordningene vært til hinder for en sterk sysselsettingsvekst når etterspørselen har tatt seg opp.

Mange bedrifter som måtte stenge ned, har kunnet starte opp med å ta inn igjen permitterte ansatte og på den måten unngått oppstartsproblemer.

Helt på tampen av året fikk vi også lønnsstøtte, som har vist seg å dempe den negative effekten av koronatiltakene i arbeidsmarkedet.

De aller fleste permitterte har kunnet gå tilbake til jobben sin. Det viser at insentiver for å motta trygd ikke skader verken viljen eller evnen til å søke og gå tilbake til jobb.

Og glem ikke de som har ønsket å kutte i sykelønna, eller argumentert for at dagpengeordningen er for raus eller at permitteringsordningen holder folk unna arbeidslivet.

Historien viser at de tar feil.

Tvert imot: Den norske velferdsstaten har vært vårt viktigste redskap i møte med pandemien og arbeidsledighetskrisen som fulgte.

Det gode venner, er grunn god nok til å verne om velferdsstaten og de ordningene som trygger livene til folk flest.

Kjære representantskap

I årene etter finanskrisen og oljekrisen ble andelen av oss som faktisk var i jobb stadig lavere.

Det er det vi kaller sysselsettingsandelen.

Vi har gått glipp av enorme verdier, fordi alt for mange av oss ikke har funnet en plass i arbeidslivet.

Nå er det i ferd med å snu.

I fjerde kvartal var 68,9 prosent av befolkningen i jobb. Fortsatt er det et stykke igjen til over 70 prosent, som vi hadde før 2009.

En av grunnene til at dette har snudd er trolig at det er færre som kommer hit for å jobbe.

Grensene stengte og med det ble jobber som tidligere har gått til dårlig betalt utenlandsk arbeidskraft tilgjengelige for norskfødte arbeidstakere.

Jobbveksten de siste månedene har vært rekordsterk. For unge kvinner økte eksempelvis sysselsettingsprosenten med over 4 prosentenheter i 4. kvartal 2021 sammenlignet med ett år tidligere.

Dette viser at arbeidsinnvandringen og de medfølgende problemene med sosial dumping og arbeidslivskriminalitet har fortrenget norsk arbeidskraft.

I fjor kom nesten 100 000 nye arbeidstakere i jobb. For meg betyr dette en ting: Vi har nå en historisk mulighet til å sørge for at flere av de som har stått på siden av arbeidslivet nå kommer i jobb.

I skikkelige jobber med skikkelige vilkår. I et arbeidsliv som tar vare på kompetanse og inkluderer alle som ønsker å komme i jobb.

Vi gjør dette sammen, og jeg kan love at vi skal stille opp, men det krever at også arbeidsgiverne gjør det samme.

Det krever at vi får slutt på – ikke bare den rene kriminaliteten i arbeidslivet – men også på sosial dumping.

Nå har vi en regjering som vil jobbe med oss på dette området. Da håper jeg også arbeidsgiverne stiller opp i dugnaden.

Etter år med alt for svak innsats mot sosial dumping, med politikk som åpnet for innleie, midlertidighet, bruk av underleverandører og kontraktører, er det gledelig at vi nå ser en forsterket politikk for å rydde opp og sneu dette.

For LO er det viktig at det er det organiserte arbeidslivet som setter standarden for hele arbeidslivet.

Økt tariffavtaledekning er en nøkkel for å styrke den koordinerte lønnsdannelsen. For å få til det må organisasjonsgraden i deler av privat sektor økes.

Derfor er for eksempel økt fagforeningsfradrag et viktig virkemiddel, etter mange års stillstand.

Vi mener at hull i regelverket, som blant annet ble skapt under regjeringen Solberg, må tettes. Sentralt i dette er blant annet forbedringer av allmenngjøringsloven og konkurslovgivningen, og styrkede tiltak mot lønnstyveri.

Å forsterke solidaransvar- og lønnsgarantiordningen er en viktig del av dette arbeidet.

Begrensningene av innleie fra bemanningsselskaper, som i mange år har operert i lovens grenseland, er et viktig bidrag i så måte.

En nasjonal Norgesmodell for seriøsitetskrav til offentlige innkjøp etter mønster av de kommunale innkjøpsmodellene som alt er etablert, er et annet viktig bidrag.

Alt dette er en del av storrengjøringen i arbeidslivet. Alt dette kommer til å bidra til et tryggere og bedre arbeidsliv for enda flere. Det hindrer et todelt arbeidsliv, der for mange har utrygge jobber hos useriøse arbeidsgivere.

Representantskap!

Pensjon sikrer arbeidstakere en god og verdig alderdom, og er derfor noe av det aller viktigste vi jobber med.

En av de sakene LO har jobbet mest med de siste årene er AFP. Dere som sitter her kjenner mye av bakteppet.

For å tette hullene og bygge opp om framtidens tariffavtaledekning, er det nødvendig å få på plass en bedre AFP i tråd med protokollen fra 2018-oppgjøret.

AFP betales av alle arbeidsgivere uansett alderssammensetning i bedriften. I dagens ordning er det bare fra man er 53 år til 62 år at ordningen har verdi, men heller ikke disse har noen garanti for å få del i ordningen.

Noen vil falle ut etter mange års innbetaling, hvis de mot slutten av yrkeslivet rammes av oppsigelse, omorganiseringer eller langvarig sykdom.

Yngre som skifter til en jobb uten ordningen, får ikke uttelling for yrkeshistorien i dagens ordning. Noen arbeidsgivere bruker dette som argumenter mot å inngå tariffavtale.

Erfaringene så langt innebærer at endringer i AFP i privat sektor må forhandles i et samordnet hovedoppgjør mellom LO og NHO. Bare slik vil nødvendig økonomi og regelendringer komme på plass.

Fordelen nå er at vi har en regjering som har sagt at den ønsker å løse AFP-floken. Mens den forrige regjeringen satte foten ned, og til og med besto av et parti som ville avvikle hele ordningen.

Det er klart at myndighetene må involveres i et så viktig arbeid – derfor må en ny AFP må avtales i inneværende stortingsperiode.

Derfor har inntektspolitisk utvalg satt i gang arbeidet med å konkretisere LOs krav til kvalifisering og ytelse i reformert AFP, slik at representantskapet kan vedta disse.

Til slutt skal medlemmene få si sitt i en uravstemning!

Kjære tillitsvalgte!

Vi har vårens lønnsoppgjør foran oss, og det dere skal gjøre i dag setter rammene for resten av arbeidslivet.

De beslutningene vi tar her i dag i dag påvirker inntektene til hundretusenvise av norske arbeidstakere.

Det er et stort ansvar, men samtidig er det et ansvar jeg vet at dere som sitter her tar på det største alvor.

Måten vi forhandler om lønn på i Norge, der konkurranseutsatt industri forhandler først og legger rammene for resten av arbeidslivet, kalles frontfagsmodellen.

Den bidrar til fordeling, reduserer ulikhet og løfter store grupper av ansatte i privat og offentlig sektor. Resultatet er et samfunn med høy yrkesdeltagelse, små forskjeller og høy grad av tillit.

I motsetning til det enkelte grupper hevder, er derimot ikke frontfagsmodellen en brems for grupper også i offentlig sektor, men en gass som gjør at de også får ta del i veksten i industrien.

Det er et faktum at over tid har lønnsutviklingen i offentlig sektor og privat sektor vært relativt lik. Det er viktig å ta med seg når vi diskuterer tariffoppgjøret.

En annen viktig ting er at når fagbevegelsen står såpass sterkt i Norge, så er det takket være frontfagsmodellen.

Den har sikret nær sagt alle arbeidstakere del av den høye produktivitsveksten i industrien, også utdanningsgruppene i offentlig sektor.

Dessuten – og dette er viktig – så kan lavlønn og likelønn ivaretas i større grad i kollektive forhandlinger, enn hvis alt overlates til markedet.

Gevinsten samordningen gir, skal fordeles gjennom små lønnsforskjeller. Samtidig vet vi at landsdekkende tariffavtaler og sentrale forhandlinger bidrar til å trekke opp minstelønnsnivå og er positivt også for likelønn.

Når særinteresser nå snakker høyt om å løsrive seg fra frontfaget, og sørge for vesentlig høyere lønnsvekst for enkeltgrupper, undergraver det hele den norske modellen. Resultatet vil på sikt økt ulikhet.

Dette truer interessene til ansatte i en rekke yrker, men også gevinsten for samfunnet som helhet.

Gevinsten i den norske modellen er kollektiv, den bidrar til fordeling og løfter store grupper både i privat og offentlig sektor. Resultatet er et samfunn med små forskjeller og høy yrkesdeltagelse.

Hvis vi skulle gå bort fra denne måten å forhandle lønn på, vil resultatet bli økte forskjeller. LO kan ikke gå med på en politikk som øker ulikhetene i samfunnet.

Til syvende og sist er det dette som er kjernen i LOs lønnspolitikk. Å motvirke forskjeller og sørge for at alle skal med.

De siste to årene har arbeidslivet blitt påvirket av koronakrisen, med historisk høy ledighet i perioder. Når mange husholdninger på toppen av det får økte kostnader som en følge av vinterens galopperende kraftpriser, så skaper det store utfordringer.

Vi har lave strømpriser i ryggmargen. Da er det ikke rart at det provoserer når vi tidvis får betydelig høyere strømpriser i Norge enn resten av Europa.

Til syvende og sist påvirker det også forventningene folk har til lønnsoppgjøret. Og det skal dere vite – vi tar hensyn til prisstigningen når vi utformer våre krav.

Samtidig har det aldri vært aktuell politikk for LO å forhandle oss ut av fabrikkporten. Vi vet at mens deler av næringslivet går så det suser, er det tyngre for andre bedrifter.

Vi tar alltid hensyn til helheten i økonomien. Men til syvende og sist er det for oss ikke aktuelt med reallønnsnedgang flere år på rad. Det reflekteres også i våre krav i dag.

De siste to årene har gitt nytt innhold til ordet «samfunnskritisk». Det er mange som har stått på og merket de utfordringene som pandemien har gitt.

Samtidig vet vi at oppsigelser og permitteringer knyttet til pandemien i størst grad rammet lavlønnsjobber i tjenesteområdene i privat sektor. De er blant de som har betalt en høy pris for nedstengingene.

LO kan ikke gå med på at disse gruppene skal betale for at yrker med trygge jobber skal få mer enn alle andre.

Representantskap!

I forslaget til tariffpolitisk uttalelse som vi skal behandle i dag, er hovedkravet til lønn økt kjøpekraft gjennom generelle tillegg og heving av overenskomstenes lønnssetser. Gjennom kravene vil vi sikre en solidarisk og rettferdig lønnspolitikk ved å prioritere likelønn og motvirke lavlønn.

Som sagt har vi gått gjennom to krevende år for arbeidslivet. Da Hans-Christian sto på denne talerstolen for to år siden var det fire år siden sist vi hadde hatt et forbundsvist oppgjør i privat sektor.

Så gikk det noen få uker før vi gikk inn i unntakstilstand, ja og resten er historie.

Arbeidstakerne - våre medlemmer - har tatt et stort ansvar i den perioden vi nå har vært gjennom. Det må innebære at våre medlemmer også skal ta sin rettferdige del av veksten.

Til syvende og sist betyr dette at vi skal ha vår del av kaka.

Det er en viktig grunn til at sekretariatet nå innstiller på at forhandlingene gjennomføres forbundsvist og at sekretariatet får fullmakt til å utforme de endelige kravene – herunder reguleringsklausulen for 2. avtaleår.

Representantskapsmøtet 22. februar 2022

Med dette legger jeg fram sekretariatets forslag til hovedretningslinjer for hovedoppgjøret i 2022.

Takk for oppmerksomheten.